

ONDSKAPENS
FILOSOFI

aktUell-serien er nytgivelser av viktig faglitteratur fra
Universitetsforlaget – i lommeformat.

HAR UTKOMMET:

Marianne Gullestad: *Det norske sett med nye øyne. Kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt* (2002)

Einar Øverenget: *Hannah Arendt* (2003)

Lars Fr. H. Svendsen

**O N D S K A P E N S
F I L O S O F I**

Universitetsforlaget

© Universitetsforlaget 2004

1. utgave 2001

ISBN: 82-15-00715-5

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Forfatteren har mottatt støtte fra Det faglitterære fond.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget AS
Postboks 508 Sentrum
0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Omslag: Bengt Olsson, Millimeter Design

Forfatterfoto på omslag: Simen Kjellin

Sats: Rusaanes Bokproduksjon AS, Stamsund

Trykk og innbinding: AIT Otta AS, 2004

Boken er satt med: New Baskerville 11,5/13 punkt

Papir: 100 g Munken Cream 1,3

INNHOLD

FORORD	7	
INNLEDNING: HVA ER DET ONDE, OG HVORDAN KAN DET FORSTÅS?.....	14	
I	ONDSKAPENS TEOLOGI	36
Teodicéen	39	
Privasjonsteodicéen	42	
Viljesfrihetsteodicéen.....	44	
Den ireneiske teodicéen.....	47	
Helhetsteodicéen	51	
Historien som sekulær teodicé	56	
Jobs innsikt – hinsides teodicéen	66	
II	ONDSKAPENS ANTROPOLOGI.....	73
Er mennesket godt eller ondt?	74	
Ondskapstypologier	78	
Den demoniske ondskapen.....	84	
Å gjøre det onde fordi det er ondt	87	
Det ondes estetiske tiltrekningskraft.....	93	
Sadisme.....	97	
Skadefryd	100	
Det subjektivt og det objektivt onde	103	

Kant og den instrumentelle ondskapen	107
Umuligheten av en djevelsk vilje	108
Ondskapens paradoks	111
Moralsk gjenfødelse	116
De onde er de andre – den idealistiske ondskapen	119
«Oss» og «dem»	121
Voldelige individer	128
Arendt og den dumme ondskapen	133
Det dumme og det onde	135
Det radikale og det banale onde	138
Eichmann, Höss og Stangl	141
Vanlige mennesker og ekstrem ondskap . . .	156
Tenkning som motkraft	174
Det onde menneske	179
III ONDSKAPENS PROBLEM	184
Teori og praksis	184
Sinnelagsetikk og ansvarsetikk	195
Politikk og vold	199
Det onde som konkret problem	210
ETTERORD	212
EPILOG 11. SEPTEMBER 2004	215
NOTER	219
BIBLIOGRAFI	261
NAVNEREGISTER	280